

член-кореспондент НАПрН України, професор, завідувач кафедри цивільного права № 1 Національного університету «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого»

РЕЛІГІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ – САМОСТІЙНИЙ ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВИД НЕПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У статті розглядається правовий статус релігійних організацій як одного з функціональних видів непідприємницьких організацій і вносяться пропозиції по удосконаленню чинного законодавства. Обґрунтовується, що релігійні організації існують як юридичні особи приватного права, при цьому для окремих їх видів, зокрема, релігійних груп, юридична особа – це лише одна з можливих правових форм участі в цивільному обороті. Щодо релігійних об'єднань, то вони в цивільному обороті представлені своїми центрами (управліннями), яким надається статус юридичних осіб. Релігійна організація має спеціальну правоздатність, яка залежить від мети створення. Підприємницька діяльність, що не пов'язана за своїм характером з основною функціональною спрямованістю діяльності релігійної організації, може здійснюватися виключно створеними нею товариствами однієї особи, при заснуванні яких виникають відносини певної залежності.

Ключові слова: релігійна організація, непідприємницька організація, самостійний функціональний вид непідприємницьких організацій, підприємницька діяльність юридичної особи, спеціальна правоздатність, товариство однієї особи, відносини залежності.

В статье рассматривается правовой статус религиозных организаций как одного из функциональных видов непредпринимательских организаций и вносятся предложения по усовершенствованию действующего законодательства. Обосновывается, что религиозные организации – это юридические лица частного права, при этом для отдельных их видов, в частности религиозных групп, юридическое лицо – лишь одна из возможных правовых форм участия в гражданском обороте. Что же касается религиозных объединений, то в гражданском обороте они представлены своими центрами (управлениями), которым и предоставляется статус юридических лиц. Религиозная организация имеет специальную правоспособность, зависящую от цели ее создания. Предпринимательская деятельность, если она не связана по своему характеру с основной функциональной направленностью деятельности религиозной организации, может осуществляться исключительно учрежденными такой организацией обществами одного лица, при создании которых возникают отношения определенной зависимости.

Ключевые слова: религиозная организация, самостоятельный функциональный вид непредпринимательских организаций, предпринимательская деятельность юридического лица, специальная правоспособность, товарищество одного лица, отношения зависимости.

The article deals with the legal status of religious organizations as one of the functional types of non-business organizations and makes suggestions to improve the current legislation. It is proved that the religious organization – is the legal entity of private law, and for their individual species, in particular, religious groups, a legal person, only one of the possible legal forms of participation in public circulation. As for religious groups, in public circulation, they are represented by their centers

(departments), and how have the status of legal persons. A religious organization has a special competence, depending on the purpose of its creation. Entrepreneurial activity, if it is not associated in nature with the main functional orientation of a religious organization, can be established only by an organization societies of one person, the creation of which there are certain relations of dependence.

Keywords: religious organization, independent functional form of non-business organizations, the business activities of a legal entity, a special legal capacity, a partnership of one party, the relationship of dependence.

В сучасних умовах одним із найважливіших показників розвиненості громадянського суспільства визнається наявність автономних, добровільних об'єднань громадян, які його консолідують. Окреме місце в системі цих структур займають релігійні організації, через створення і діяльність яких реалізується право людей на свободу совісті¹ в його колективній формі.

Україна – поліконфесійна держава, в якій діє конституційно-правовий принцип відокремлення церкви від держави, а тому релігійні організації позбавлені права втручатися у справи держави, а держава в особі відповідного органу, що реалізує державну політику у сфері релігії, забезпечує проведення цієї політики, не втручаючись у релігійну діяльність таких організацій при умові, що ті не порушують положень чинного законодавства, не покладає на них виконання будь-яких державних функцій, не фінансує їх діяльність тощо. Таким чином, релігійні організації не можуть існувати як юридичні особи публічного права, діяльність яких, хоча й по-різному, але завжди пов'язана з державною владою [2, с. 265, 81]. З цього приводу ще І. А. Покровський зазначав, що питання про відокремлення церкви від держави, з юридичної точки зору, є не чим іншим, як питанням про перенесення всієї цієї сфери відносин із сфери права публічного в сферу права приватного: задоволення релігійних потреб повинно бути надано приватним союзам віруючих, які

будуть регулювати свої відносини шляхом приватних домовленостей [3, с. 41].

З урахуванням вищевикладеного пропонується у законопроекті України «Про непідприємницькі організації»² у статті, присвяченій меті, з якою створюються непідприємницькі організації, зазначити, що непідприємницькі організації можуть створюватися для досягнення не тільки соціальних, благодійних, культурних, освітніх, наукових і управлінських цілей, а й для задоволення духовних та інших нематеріальних потреб громадян, а у статті, присвяченій видам непідприємницьких організацій, вказати, що вони можуть створюватися і у формі релігійних організацій.

На рівні доктрини цивільного права на сьогодні потребують вирішення проблеми, пов'язані з визначенням місця зазначених організацій у структурі юридичних осіб приватного права, враховуючи те, що поняттям «релігійна організація» охоплюються різні за своїм функціональним призначенням структури; поняття релігійної організації, її функціональних ознак; механізм здійснення ними підприємницької діяльності, якщо вона не пов'язана за своїм характером з основною функціональною спрямованістю діяльності релігійної організації тощо. До речі, і Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» (далі – Закон) [4], а також інші нормативно-правові акти, якими на сьогодні регулюється правовий статус релігійних організацій, також не дає відповіді на вказані проблеми.

Термін «релігійна організація» – це збірне поняття, оскільки він об'єднує різ-

¹ Як правова категорія свобода совісті є сукупністю встановлених, гарантованих та забезпечених державою прав громадян на віросповідання, атеїзм та інші вільні світоглядні погляди [1].

² Знаходиться у Верховній Раді України, де пройшов друге читання.

ні за функціональністю здійснення релігійної діяльності організації. Традиційно в соціології релігії виділяють два види релігійної діяльності: культову і позакультову. Культова діяльність – це сукупність релігійних (культових дій), пов'язаних з відношенням до надприродного: молитви, богослужіння, таїнства, обрядові, ритуальні, магичні дії, а позакультова – це сукупність релігійно-зумовлених дій віруючих, релігійних інститутів, спрямованих на задоволення духовних та практичних потреб функціонування релігійних організацій: 1) духовна сфера – продукування релігійних ідей, богословсько-теологічне їх обґрунтування, інтерпретація, систематизація; 2) практична сфера – пропаганда, поширення релігійних ідей, місіонерська, добродійна, релігійно-освітня, виробнича і господарська діяльність [5, с. 24]. Безумовно, підходи соціологів релігії мають значення і для юриспруденції, а тому залежно від тієї мети, яку має створення певної релігійної організації, вони умовно класифікуються на: культові – релігійні громади (релігійні групи) та монастирі; і некультові – релігійні управління (центри), духовні навчальні заклади, релігійні братства, місіонерські товариства. Умовність полягає в тому, що, наприклад, релігійні управління, як органи, що представляють релігійні об'єднання, фактично організують і культову, і позакультову діяльність. Звідси, на наш погляд, важко дати легальне визначення релігійної організації, оскільки, будь-яке визначення з урахуванням того, що ці організації підпорядковуються канонічним правилам, а ті визначають не тільки внутрішню організаційну структуру релігійного об'єднання в цілому, а й місце кожного з видів релігійних організацій у цій структурі, підпорядкованість його внутрішнім настановам такого релігійного об'єднання тощо, буде страждати на нечіткість і неповноту визначення.

Закон закріплює лише виключний перелік видів релігійних організацій і відносить до них: релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (мі-

сії), духовні навчальні заклади, які наділяються правами юридичних осіб, а також релігійні об'єднання, що складаються з вищезазначених релігійних організацій, але не визнаються юридичними особами (ст. 7).

Таким чином, релігійні об'єднання (Українська Православна Церква в юрисдикції Московського Патріархату (далі – УПЦ МП), Українська Православна Церква Київського Патріархату (далі – УПЦ КП), Українська Автокефальна Православна Церква (далі – УАПЦ), Українська Греко-католицька Церква (далі – УГКЦ) та інші, що діють на території України) не є суб'єктами цивільного права, вони представлені своїми центрами або управліннями. Однак зазначений підхід до визначення статусу релігійних об'єднань застосовується не у всіх країнах. Так, у Німеччині Католицька та Євангельська Церкви мають статус корпорацій публічного права, а інші релігійні громади повністю відокремлені від держави і розглядаються як приватні корпорації. Відповідно до законодавства Російської Федерації (далі – РФ) централізована релігійна організація – Руська Православна Церква визнана юридичною особою. Вважаємо підхід українського законодавця відносно вирішення проблеми правового положення релігійних об'єднань більш виваженим, оскільки в правовому значенні релігійні об'єднання (церкви) – це управлінська система, яка об'єднує релігійні організації, причому як ті, що мають статус юридичної особи, так і ті, що його не мають (наприклад, окремі релігійні громади), має свій склад і устрій, систему права – канонічне право, органи церковного управління, судові органи (церковний суд) тощо. Однак, урахувавши те, що релігійні об'єднання потребують вирішення різних питань, зокрема і в цивільному обороті, до участі в якому допускаються тільки ті організації, які є юридичними особами, органам управління релігійних об'єднань – управлінням (центрам) надається статус юридичних осіб і саме вони стають суб'єктами цивіль-

ного права. Таким чином, законодавець знаходить релігійним об'єднанням для участі у цивільних відносинах заміну, застосувавши відому цивільному законодавству модель представництва¹.

Аналіз чинного законодавства, а також статутів релігійних організацій свідчить про те, що релігійні організації – це непідприємницькі юридичні особи, яким притаманна загальна мета створення – спільне задоволення релігійних потреб громадян² чи сприяння цьому. При цьому релігійні громади формуються на засадах добровільності вступу до них учасників і нематеріального інтересу з боку останніх, а звідси мають ознаки непідприємницького товариства. Монастирі і релігійні братства, якщо вони утворюються у такому ж порядку, що й релігійні громади, з реєстрацією їх статутів (положень), також мають ознаки непідприємницького товариства. Проте якщо вони будуть засновуватися релігійними управліннями або центрами, то як і місіонерське товариство, вони будуть мати ознаки і непідприємницького товариства, і установи. Релігійні управління (центри) та духовні навчальні заклади мають ознаки установи. Вищезазначене засвідчує, що релігійну організацію не можна підвести під жодну з організаційно-правових форм юридичних осіб приватного права³, яка закріплена на рівні Цивільного кодексу України [7]

¹ Компромісний підхід щодо цієї проблеми пропонується на рівні доктрини окремими вітчизняними правниками. Так, Ю.В. Кривенко вважає Церкву (релігійне об'єднання. – В. Б.) самостійним суб'єктом цивільного права, однак таким, який не потребує державної реєстрації, діє на підставі норм міжнародного законодавства і не може бути ліквідованим [6]. Зазначена характеристика Церкви як суб'єкта саме цивільного права викликає багато запитань, на які, на жаль, правник відповіді не дає.

² Хоча кожний із віруючих може задовольняти свої релігійні потреби і сповідувати релігію самостійно, а це свідчить про те, що й релігійну організацію не можна розглядати як єдину форму реалізації релігійних потреб громадян.

³ Організаційно-правова форма – це закріплений у законодавстві спосіб ведення фізичними і (або) юридичними особами діяльності (підприємницької або непідприємницької) залежно від їх волевиявлення і характеру тих відносин, що виникають у процесі обраної діяльності.

(далі – ЦКУ), або виключно під товариство, або виключно під установу (ч. 1 ст. 83). І хоча юридичні особи можуть створюватися відповідно до чинного законодавства і в інших формах, встановлених законом (ч. 1 ст. 83 ЦКУ), для релігійних організацій цей шлях є непридатним, оскільки спеціальним законодавством таких організаційно-правових форм не передбачено.

Таким чином, не можна погодитись із тим, що релігійна організація – це самостійна організаційно-правова форма юридичних осіб [6, с. 4, 9], оскільки, по-перше, хоча кожна з них і створюється з метою спільного задоволення релігійних потреб громадян (здійснення богослужінь, релігійних обрядів та церемоній, поширення релігійних переконань) чи сприяння цьому, але або поєднує в собі окремі ознаки різних організаційно-правових форм юридичних осіб (товариств і установ), або взагалі не отримує статус юридичної особи (релігійні об'єднання, окремі релігійні громади); по-друге, керуються в діяльності настановами своєї інституційної і ієрархічної структури, тобто нормами канонічного права. Релігійні організації, за винятком релігійних об'єднань та окремих релігійних громад – це самостійний функціональний вид непідприємницьких організацій – юридичних осіб, як, наприклад, і громадські організації, хоча вони можуть здійснювати підприємницьку діяльність з метою виконання своїх статутних завдань для досягнення певних цілей.

Разом із тим для окремих видів релігійних організацій юридична особа – це лише одна з можливих форм участі їх в цивільному обороті, оскільки вони можуть існувати і в іншому стані, що відповідає конституційному праву громадян на об'єднання за певними інтересами, для чого необов'язково отримувати статус юридичної особи. Наприклад, згідно з чинним законодавством, релігійні громади можуть діяти без державної реєстрації і навіть необов'язково повинні повідомляти про своє заснування державні органи (ч. 3. ст. 8 Закону). У такому випадку

така організація не стає учасником цивільних відносин, а звідси намагання її діяти від свого імені позбавлені цивільно-правового значення, хоча згідно з нормами канонічного права це не впливає на її можливість здійснення богослужінь і інших релігійних обрядів і церемоній.

Проте вимога «чистоти» понять потребує розмежування релігійної громади – юридичної особи і релігійної громади, яка не набула статусу юридичної особи, що можна зробити, давши назву релігійним громадам – не юридичним особам, – релігійних груп. До того ж слід погодитись із правниками, які вважають обов'язковим повідомлення державних органів про виникнення релігійних груп [8], що, у свою чергу, дасть можливість відмежовувати їх існування від таких об'єднань громадян як секти, нові рухи, угруповання новітніх і нетрадиційних культів, які теж можуть створюватися без відповідної державної реєстрації, не наділяючись цивільною правосуб'єктністю.

Не можна погодитися з тими правниками, які вважають, що на відміну від інших невідприємницьких організацій – невідприємницьких товариств, конкретна мета яких визначається у засновницьких документах, мета діяльності релігійних організацій визначена законом [6, с. 105]. У широкому розумінні мета створення будь-якої юридичної особи запрограмована і закріплена у спеціальному законодавстві, а потім вона уточнюється в установчих документах з урахуванням сфери діяльності юридичної особи і наповнення конкретними правами і обов'язками цього суб'єкта. Саме це характеризує і процес створення будь-якої релігійної організації, яка функціонує на підставі відповідного статуту (цивільного статуту), але підкорюється, перш за все, канонічним настановам.

Релігійні організації створюються у нормативно-явочному порядку, тобто на тих умовах і за тими правилами, які передбачені в Законі, а відповідний державний орган лише контролює дотримання законності створення засновниками цього суб'єкта і реєструє його статут (цивільний статут). Державна реєстрація на-

дає статусу релігійної організації легітимності, свідчить про визнання останньої як самостійного і незалежного учасника цивільного обороту, оскільки саме з цим актом безпосередньо пов'язана правоздатність релігійної організації¹.

Релігійна організація визнається юридичною особою з дня її державної реєстрації. Вона набуває спеціальної правоздатності, оскільки здійснення нею правочинів, а також інших юридично-значущих дій обумовлено виключно метою створення і не може їй суперечити, а межі діяльності визначаються не тільки Законом, а й статутом та внутрішніми канонічними настановами.

Правоздатність релігійних організацій проявляється в немайновій, в організаційній і в майновій сферах їх діяльності. У немайновій сфері – це можливість проведення богослужінь, різних релігійних обрядів та церемоній. Релігійні організації мають право засновувати і утримувати вільно доступні місця богослужінь або релігійних зібрань, а також місця, шановані в тій чи іншій релігії (місця паломництва). Богослужіння, релігійні обряди, церемонії та процесії проводяться в культових будівлях і на прилеглий території, у місцях паломництва, установах релігійних організацій, на кладовищах, у місцях окремих поховань і крематоріях, квартирах і будинках громадян, а також в організаціях за ініціативою трудових колективів і згодою адміністрації таких організацій.

Порядок використання храмів, інших об'єктів культового призначення

¹ Сьогодні на розвиток положень Закону з метою підвищення якості виконання та доступу до результатів виконання державної функції з питань реєстрації статутів релігійних організацій (релігійних центрів (управління), монастирів, релігійних братств, місіонерських товариств (місій), духовних навчальних закладів) та змін до них розроблено Стандарт надання адміністративної послуги з реєстрації статуту (положення) релігійної організації та змін до нього [9]. Зазначений нормативно-правовий акт не охоплює процедуру державної реєстрації релігійних громад, враховуючи те, що вони можуть існувати і без державної реєстрації.

визначаються внутрішніми настановами релігійних організацій, при додержанні обов'язкової умови – місця богослужінь, релігійних зібрань чи інших релігійних заходів є вільно доступними. Закритими можуть бути тільки ті зібрання віруючих громадян, на яких вирішуються внутрішні питання, тобто не пов'язані з відправленням культу.

Релігійним організаціям надано право встановлювати і підтримувати міжнародні зв'язки, в тому числі в цілях паломництва і місіонерства. Так, священнослужителі, проповідники, наставники, інші представники зарубіжних організацій, які є іноземними громадянами і тимчасово перебувають в Україні, можуть займатися проповіданням релігійних віровчень, виконанням релігійних обрядів чи іншою канонічною діяльністю, але лише в тих релігійних організаціях, за запрошенням яких вони прибули при умові офіційного погодження його з відповідним органом (ст. 24 Закону). У даному випадку реалізація суб'єктивних прав релігійних організацій залежить від здійснення ними певних дій, що встановлені в законодавстві.

Однак у немайновій сфері, приймаючи участь у громадському житті, релігійні організації, як вже зазначалося, позбавлені права займатися політичною діяльністю.

В організаційній сфері прояв правоздатності релігійних організацій полягає в можливості засновувати видавничі (для видання богослужбової літератури), поліграфічні, відповідні структури для виробництва і предметів культового призначення, реставраційно-будівельні, сільськогосподарські та інші структури, а також добродійні заклади (притулки, інтернати, лікарні тощо), які мають право юридичної особи. Прибуток від такої діяльності повинен спрямовуватися виключно на розвиток і функціонування релігійної організації. Тільки в такому випадку від оподаткування звільняються доходи релігійних організацій, отримані у вигляді коштів або майна, які надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добро-

вільних пожертвувань; будь-яких інших доходів від надання культових послуг, а також пасивних доходів. При цьому доходи або майно релігійних організацій не підлягають розподілу між їх засновниками або членами та не можуть використовуватися для вигоди будь-якого окремого засновника або члена релігійної організації та її посадових осіб, крім оплати праці останніх та відрахувань на соціальні заходи (ст. 157 Податкового кодексу України [10])¹.

На сьогодні Закон України «Про підприємства в Україні» [12], який вперше дозволив релігійним організаціям створювати підприємства для здійснення виробничої і господарської діяльності, щодо майна яких ті були власниками (ст. 2), втратив чинність. Проте аналогічної структури на практиці все ж створюються і підставою для цього служить ст. 19 Закону, а також ст. 112 Господарського кодексу України (далі – ГК) [13], яка надає право релігійним організаціям засновувати підприємства (видавничі, поліграфічні, виробничі, реставраційно-будівельні, сільськогосподарські та інші), що необхідні для забезпечення виробничої діяльності таких організацій. Зазначені підприємства є юридичною особою, діють на основі статуту і здійснюють свою діяльність на праві оперативного управління або господарського відання.

Однак з урахуванням того, що релігійні організації – юридичні особи приватного права, виникає питання чи можуть вони засновувати структуру тієї організаційно-правової форми, яка не передбачена чинним цивільним законодавством? Якщо з поглядів представників господарського права, то можуть [14], і це цілком зрозуміло, оскільки такий припис містить ГК України, який дійсно

¹ Законодавство України не розглядає неприбуткові організації як окремі види юридичних осіб, тому для одержання ознаки неприбутковості недостатньо лише зареєструватися як окремих вид релігійної організації або неприбутковому товариству чи установі релігійної організації. Право релігійної організації на користування пільгами в оподаткуванні виникає після внесення її до Реєстру неприбуткових установ та організацій [11].

регулює порядок створення юридичних осіб, але публічного права, а тому й розглядає підприємство як самостійний суб'єкт господарювання, що створений компетентним органом державної влади, органом місцевого самоврядування або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб (ч. 1 ст. 62).

ЦК України, безумовно, не може не враховувати існуючого порядку створення публічних юридичних осіб, бо встановлює тільки порядок створення, організаційно-правові форми та правовий статус юридичних осіб приватного права (ч. 3 ст. 81). Тому, з урахуванням положень чинного ГК України, ЦК України і закріпив право держави на створення державних підприємств (ч. 2 ст. 167), і право територіальних громад на створення комунальних підприємств (ч. 2 ст. 169), які є юридичними особами публічного права, чим і припускає функціонування останніх як суб'єктів права (ст. 82).

Тому вважаємо, що на сьогодні редакція ст. 19 Закону увійшла у суперечність із ЦК України – основним актом цивільного законодавства України, який має особливу, підвищену юридичну силу у цій сфері. Юридичні особи приватного права згідно з ч. 1 ст. 83 ЦК України можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом. Саме ця вказівка на «інші форми» разом із положеннями ст. 82 ЦК України, на наш погляд, і дала змогу господарникам розглядати підприємство як одну з організаційних форм юридичної особи, тобто визнавати його суб'єктом права. Однак підприємства як організаційно-правової форми юридичних осіб приватного права на рівні ЦК України не передбачено, підприємство – це єдиний майновий комплекс, що використовується для здійснення підприємницької діяльності і є об'єктом права.

Вважаємо, що підприємницька діяльність, яка не пов'язана за своїм характером з основною функціональною спрямованістю діяльності релігійної організації, може здійснюватися тільки заснованими

нею підприємницькими товариствами, а саме товариствами однієї особи. У такій ситуації релігійна організація не буде власником майна товариства, оскільки будь-яка юридична особа приватного права, є власником майна, яке передається їй засновником (засновниками). Релігійна організація буде мати тільки зобов'язальне право на свій вклад і не зможе розпоряджатися майном створеного нею товариства. Як і будь-яка інша юридична особа, це товариство буде мати і особливу волю, що відрізняється від волі засновника, і особливі інтереси. І хоча засновник фактично одноосібно формує органи управління цього товариства, а може і сам увійти до складу таких органів (органу), що, безумовно, впливатиме на їх (його) діяльність, але в силу того, що воля його реалізується крізь ці органи (орган), вона неодмінно у чомусь зміниться і перетвориться на самостійну волю товариства – юридичної особи. Релігійна організація – учасник підкоряє свою діяльність інтересам товариства, меті його створення, реалізує інтерес самого товариства. Що до повноважень загальних зборів товариства, то вони здійснюються учасником одноосібно. Рішення з питань, що належать до компетенції загальних зборів, оформляється учасником письмово (у формі наказу) та засвідчується печаткою товариства або нотаріально.

Таким чином, при створенні товариства виникають відносини певної залежності, оскільки релігійна організація, як єдиний його засновник, призначає органи, визначає мету, межі його статутної діяльності. Звідси товариство релігійної організації буде мати спеціальну правоздатність, тобто здійснювати лише такі види діяльності, набувати лише таких прав, що заздалегідь визначені засновником і делеговані йому. Релігійна організація, перетворившись на єдиного учасника такого товариства, набуває право брати участь в його управлінні, у розподілі отриманого товариством прибутку.

У майновій сфері правоздатність релігійних організацій проявляється в юри-

дичній забезпеченості виступати в майнових відносинах як суб'єкт права.

Проте для кожного виду релігійних організацій прояв правоздатності буде залежати від мети її створення. Так, релігійні управління (центри) мають право створювати духовні навчальні заклади для здійснення тими культурно-освітньої діяльності, тобто діяльності, яка спрямована на повідомлення інформації про зміст конкретного релігійного вчення з метою формування у її отримувачів певного до нього відношення. Право на здійснення такої діяльності передбачено ст. 23 Закону. Особливість правоздатності духовних навчальних закладів, як релігійних установ, полягає в тому, що вони підзвітні в своїй діяльності релігійному центру (управлінню), яке їх створило.

З огляду на вищевикладене, релігійна організація – самостійний функціональний вид непідприємницьких організацій, яка створена громадянами або юридич-

ними особами в цілях сповідання і поширення віри, в установленому законом порядку зареєстрована як юридична особа приватного права, за винятком випадків, передбачених у законі, що діє відповідно до своєї ієрархічної та інституційної структури, обирає, призначає і замінює персонал згідно із своїми статутами (положеннями).

Доходи або майно релігійних організацій не підлягають розподілу між їх засновниками або членами та не можуть використовуватися для вигоди будь-якого окремого засновника або члена релігійної організації та її посадових осіб, крім оплати праці останніх та відрахувань на соціальні заходи.

Релігійними організаціями в Україні, які входять до певного релігійного об'єднання, є релігійні громади, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади, якщо це передбачено в їх Статутах.

Література

1. Биков О. М. Конституційно-правове регулювання відносин у сфері реалізації права на свободу віросповідання в Україні : автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.02 – К. : Ін-т законодавства ВРУ, 2012.
2. Чиркин В. Е. Юридическое лицо публичного права / В. Е. Чиркин. – М. : Норма, 2007. – 352 с.
3. Покровский И. А. Основные проблемы гражданского права / И. А. Покровский. – М. : Статут, 1998. – 353 с. (Серия «Классика российской цивилистики»).
4. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1991. – № 25. – Ст. 283.
5. Релігієзнавчий словник / за ред. професорів А. Колодного і Б. Ломовика, – К. : Четверта хвиля, 1996.
6. Кривенко, Ю. В. Цивільно-правовий статус релігійних організацій в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Ю. В. Кривенко. – Одеса, 2007.
7. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
8. Піддубна В. Ф. Релігійні організації як суб'єкти цивільних правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. Ф. Піддубна. – Х., 2008.
9. Стандарт надання адміністративної послуги з реєстрації статуту (положення) релігійної організації та змін до нього : затв. наказом Мін-ва культури України 18.04.2012 № 366 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 66. – С. 127. – Ст. 2721.
10. Податковий кодекс України // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 92, т. 1. – С. 9. – Ст. 3248.
11. Положення про Реєстр неприбуткових установ та організацій : затв. Наказом Держ. податк. адміністрації України 24.10.2011 № 37 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 12. – С. 157. – Ст. 541.
12. Про підприємства в Україні : Закон України від 27.03.1991 р. // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 24. – Ст. 272. (Втратив чинність у зв'язку з Прийняттям Господарського кодексу України. Див.: Відом. Верхов. Ради України (ВВР). – 2003. – № 18, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
13. Господарський кодекс України // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
14. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України. – К. : Юрінком Інтер, 2004.